

ukinejo, učiteljstvo razdeli na notranjost. Takšen luksus pa obstoja tudi drugod, ne samo v Beogradu. So ljudske šole, ki imajo le nekaj nad 500 otrok, a so razdeljene na 14 razredov, razred s 100 otroci je razdeljen na tri paralele!

Posebno luksurijsno je oskrbljeno takozvano manišinsko šolstvo naših Nemcev. Ovčjak ima nemško šolo za 29 otrok, Reichenau za 21, Sveti potok za 30, Verdrenz za 27 otrok! Rekord ima v tem oziru Ljubljana s petrazredno nemško šolo za 76 otrok! Na nemški dekliški meščanski šoli v Mariboru je bilo v III. razredu 26, v IV. 19 učenek, na slovenski pa v III. razredu 72 (nerazdeljen razred!), v IV. razredu 18.

Ker je slovenščina obvezen predmet od tretjega šolskega leta, so se učenke do sedaj že morale toliko naučiti, da bi se nemški razredi lahko združili s slovenskimi. Potem bi bilo v III. razredu 98 učenek, ki bi se razdelile na dva enaka oddelka po 49, ktr bi gotovo bilo pravičnejše, kakor da ima nemški razred 26, slovenski pa skoro trikrat toliko učenek. Ako bi se nemški oddelki IV. razreda združili s slovenskimi, bi si prihranili en oddelki. Podobno je v nemških oddelkih deške meščanske šole v Mariboru, ki je imela v II. razredu 23, v III. na 13 učenec.

Pravičnost zahteva, da se te razmere odpravijo na korist šolstva v zanesljivi h kraji. Osebnost posameznikov se mora žrtvovati koristi celokupnosti.

F. V.

Poglavje o resnosti.

(Reforma učiteljske izobrazbe.)

Potom našli želj vstvarjamo odnose do predmetov naših želja, k temu, kar nas najbolj napolnjuje, po čemer hrepenimo z vsem ognjem svojega srca, in izpolnjenje naših želja stoji v razmerju do jakosti in vztrajnosti našega hrepenjenja in našega pametnega prizadevanja, to hrepenjenje uresničiti.

Swett Marden, (nemški prevod: «Die Erfüllung der Wünsche», str. 18.)

Članek, objavljen v »Učit. Tovarishu« »Bodimo resni«, tega napisa ni zaslužil. Smešenje je klavirni način boja nam resnim možem. Braniti koga, bi bilo odveč. Če posegam v debato, storim to prvič ker želim povedati, da je v interesu stvari, če pridobi naš list sotrudnike, ki hodijo po neizhujenih potih in mislijo svoje misli, saj takih idealistov, ki bi se v sedanjem času poglabljali v razne aktualne probleme, ni preveč, drugič pa ker sem član društva, ki si je osvojilo težnje, ki jih zagovarja tovariš R. M. glede učiteljske izobrazbe in v marsikaterem oziru tudi nazore g. Žgeca.

Prav malo imam smisla za teorijo in teoretična razglabljanja in vse moje delo teži v praktično smer, a eno je kar nas praktike, ako smo pravi vzgojitelji, družji s teoretičnimi idealisti pravega kova; brez idealov ne moremo živeti, zavest moramo imeti, da vse naše delo stoji v službi viš-

jega vzgojnega in življenjskega smotra. Zato spoznavamo veliki pomen onih duševnih delavcev, ki nas učijo spoznavati in uravnavati odnose našega praktičnega dela in stremjenja do naših velikih idealov in ciljev.

Vsakdo, ki si stavi kak velik cilj in ga z vztrajnostjo in vneto zasleduje ter ima pogum, da za izredne cilje izbira tudi izredna sredstva in pota, vsak, ki nam poda nekaj celotnega, v svoji notranji koncepciji sklenjenega, zasluži da ga poslušamo in ima pravico, najmanj to zahtevati da se ga smatra za resnega. Pravite, kar se nam tu ponuja kot novo, ni nič novega. Mogoče! Sai je menda ni misli, ki bi ne bila že mišljena, a ni originalnost, ki odločuje, ampak globok zamišljanje in jasnost idejne osnove. Pravite to so utopisti — a tako se je vedno glasilo, in vedno so bili »utopisti«, ki so najodločnejše utirali pot napredku. Le kdor za velikim stremi, tudi nekaj velikega doseže. Kjer ni velikega cilja, ni poleta, ni razmaha!

Od pravega duševnega delavca zahtevamo, da si je kjer koli se loti kakšnega posameznega vprašanja, svest njegovega izvora in končnega cilja, ki ga zasleduje. To velja tudi za važno vprašanje reforme učiteljske izobrazbe. Znanje so težnje nemškega učiteljstva po akademski izobrazbi. Pojavile so se sporedno s ključem po enotni šoli in po reformi šolstva v duhu delovnega principa in so se tudi utemeljevale s tega stališča. Da so našle te težnje svoj odmev tudi pri nas, ki radi zajemamo iz nemške pedagoške literature, ker je nam najbolj dostopna, ni nič čudnega, vendar samo sklicevanje na nemške reforme še ne bi zadostovalo za utemeljevanje sličnih naših stremljenj.

V našem društvu, v pedagoškem krožku, v odborovih sejah smo razna pereča vzgojna vprašanja resno premetirali in se seveda tudi nismo mogli izogniti vprašanju učiteljske izobrazbe. Bolj kot drugo se je pri tem poudarjalo, da mora naš učitelj na deželi kot predstavljen duševni vodja naroda biti moč obzorja, samostojnega mišljenja in značaja. In kakorkoli smo se lotili vprašanja, vedno smo prišli do zaključka, da pelje danes najsigurnejša pot do take izobrazbe skozi visoko šolo. »Akademsko izobrazbo« torej za nas ni prazna krilatica. Svesti smo si ogromnih ovir a nepremagljive te ovire niso. Sam sem bil sprva skeptik, a danes vidim, da v naši zahtevi ni nič utopističnega, neizvedljivega, in nič kaj mi ne imponirajo oni, ki omalovažujoče govorijo o njej, ne da bi nam od svoje strani nudili kak enakovreden ideal za katerega bi se bilo možno ozrevali.

Narodna vzgoja in njeni cilji so nam bili vedno izhodišče za motrenje našega problema. Svesti smo si, da smo stopili z velikim prevratom v povsem novo dobo narodne zgodovine, dobo, ki nas stavlja pred docela spremenjeni socialni in politični položaji in od nas zahteva nekaj več kot povprečne duševne reorientacije. Naravnost ogromne so naloge, ki nas čakajo in nikoli še ni bila naša odgovornost

pred narodom tako velika, kot danes, ko smo svobodni sograditelji narodnega šolstva in vzgojstva. Vemo da z malenkostnimi sredstvi ne bomo velikim nalogam nikdar kos. Cilj uravnava pota, ne obratno! Cilj na nam je velik, cilj nam je veličina in moč naroda kot izraz njegovega duševnega edinstva, socialnega zdravja, moralne in duhovne obnove. In uverjeni smo, da je vzgoja tisto, kar nas more rešiti iz sedanjega mizerije; ne vzgoja, ki se omejuje le na šolo, ampak vzgoja, ki začenja ves narod, v kolikor je dostopen vzgojnimi vplivom.

Zares klavirni učitelji bi bili, ako ne bi imeli vere v moč in spas vzgoje; one rešilne vere, ki so jo imeli vsi veliki voditelji in vzgojitelji narodov ki ji je dal Fichte izraza v besedah: »Upam, mogoče je, da samega sebe varam, ampak ker moram le rad tega upanja še živeti, ne morem prenehati v tem upanju, upam, da nekaj svojih rojakov prepričam in jih spravim do spoznanja da je edino vzgoja ono, kar nas more rešiti od vsega zla, ki nas tlačí (Reden an die deutsche Nation). V središču narodne vzgoje pa stoji učitelj; on je nosilec naših vzgojnih idealov, njih apostol med narodom. Za to vzvišeno nalogo rabimo drug, vse drugače usposobljen učiteljski rod. Predvsem nam je treba trdnih, resnih značajev, zmognih navdušenja in žrtev, vestnih delavcev z razvitim socialnim čutom; za vodilno osebnost, za osebnost, ki se naj uveljavlja v interesu stvari, ki ji služi, in tehta še več, je treba širokega pogleda v duševni svet, spoznanja socialnih in gospodarskih potreb naroda njegove zgodovine in folklor. Kdor druge izobrazuje, mora biti sam izobražen, predvsem srčno, a ne le srčno, tudi duševno in gospodarsko-politično. Zasnujte nam izobrazovališče, ki vztraja na tej nalogi in klic na univerzi utihne.

Mi si od visokošolskega študija ne obojam samo boljše znanstvene izobrazbe ampak smo uverjeni da akademsko življenje kot tako že močno vpliva na duševno zorevanje in samostojnost značaja in to potrebujemo. Povprečen abiturient učiteljskega je danes povsem nesamostojen, nedozorel človek. — Venomer in venomer slišimo pritožbe, da učiteljsko ne izvršuje svoje kulturne misije, kakor bi bilo želeli. Vsem obtožiteljem bi klical v spomin znane Goethejeve besede: »Ihr führt ins Leben ihn hinein, ihr lasst den Armen schuldig werden, dann überlasst ihr ihn der Pein.«

Od vseh novih izdaj sedanjega učiteljskega ki nam jih razni reformatorji ponujajo, si ničesar ne obojam. Treba je da imamo pogum in z odločnostjo zahtevamo, kar smatramo za dobro. Oprez neži in nergači izvršujejo tudi svoj potreben posel, da bo nam je treba odločnih mož, ki se ne ustrašijo nobenih zaprek, če imajo pred sabo velik cilj. Nič ni nedosegljivo, le vere je treba in vztrajnosti. Ako je res nujno, da se tudi pri šolstvu štedi, se bo pač moralo drugod štediti, ne pri izobrazbi učiteljstva. Velika stvar zahteva naravno tudi velike

žrtve. V sleherni vasi moža, celega moža z globokim razumevanjem narodovih življenjskih potreb in prilik, sposobnega voditi in svetovati — ali ne bi bil učinek ogromen ali je v ta namen katerakoli žrtev prevelika! Mi imamo svoj ideal o bodoči učiteljski izobrazbi in dokler nam drugega, boljšega ne pokažete, od tega ne odnehamo!

K.

Pota in cilji osnovne šole s poseb. ozirom na risanje.

Dan na dan čitamo v naših stanovskih in strokovnih kakor tudi v drugih listih in revijah o važnosti in potrebi posameznih panog ljudskošolskega pouka. Lotevajo se teh vprašanj laiki, ki čutijo potrebo na lastni koži in strokovnjaki, ki bi radi ugodili njihovim zahtevam. Dasi ravno nas mora veseliti njihovo živo zanimanje za šolo, dasi ravno je gotovo dobrodošel vsak pameten nasvet, je vendarle treba opomniti prve kakor druge, da se ne sme pozabiti, kaj je pravzaprav naloga osnovne šole koliko se sme zahtevati od nje, da more z uspehom vršiti svojo misijo.

Jasno in trdno stoji začrtan danes cilj pouka in vzgoje v ljudski šoli: podati solidno podlago, recimo temelj nadaljnjemu izobraževanju, kakor tudi potrebno znanje duševnemu življenju priprostega človeka in s pomočjo pouka vzgojiti deca tudi čustveno v koristne članke človeške družbe. Nista malenkost ti dve nalogi posebno pa še druga, ki je pravzaprav najvažnejša, dela dandanes spriču okuženega novojnega ozračja vsem činiteljem najbolj pa učiteljem, bele lase. Toda nimam namena spuščati se globlje v to pereče vprašanje, dotakniti se hočem enega predmeta osnovnega pouka, o katerem se zadnji čas mnogo piše in govori, namreč risanje.

Precej črnila se je že porabilo v razpravah o teh predmetih. Pa kakor je običajno pri vsakem strokovnjaku pretiravalo tudi tukaj in se prav malo oziralo na druge panove pouka, da se ne sme podcenjevati nekako harmonično razmerje in skladnost vseh strok. Vsakemu strokovnjaku se zdi njegov predmet najvažnejši in najpotrebnejši. Risarju risanje, pevci petje, teovadcu telovadba itd. in umevno je potem, da dajejo svojim predmetom smotre, ki jih ljudska šola ne more doseči ne da bi zapostavljala drugih predmetov. In če bi hotela ugoditi vsem? Bil bi naravnost atentat na duševne sile in telesno zdravje izročene in mladine, ako bi ji bili dani tudi vsi drugi pogoti, kojih nedostajanje na že samo po sebi onemogočuje uresničenje takih zahtev. In tudi šolske oblasti same so proti preoblikovanju otrok kar zveni spriču nekaterih njihovih uredb sicer precej naradokosno.

Risanju priznavamo vse važnost in korist ne samo kot predmetu zase ampak tudi kot izraževalnemu sredstvu

edini pravi način, da vzamemo stvari, kakršne so v istini, kajti le tako se izognemo nevarnosti, da zidamo na pesek, ali na da puščamo v zgradbi vrzeli ki ob prvem rahlem potresu zrušijo vso stavbo v prah.

Z vsoto tehtnostjo povdarja najvažnejša činitelja vzgoje, to je osebnost in značaj vzgojitelja. Zadel je s tem res v črno, zakaj, »verba morent, exempla trahunt« ve ja tukaj kakor nikjer drugod. Dan na dan imamo priliko opazovati Sisifovo delo premmogih naših vzgojiteljev, učiteljev in duhovnikov, ki se drže načela: Poslušaj me a ne glej me! Le doslednost, skrajna doslednost napravi vzgojitelja trdnim stebrom, na katerega se narod, ki nima v sebi moralnega ravnotežja in stabilnosti, lahko vsikdar opre, da ne omahne s prave poti.

Poglavje o učiteljski izobrazbi moram podpisati z obema rokama, čeprav ima za marsikatero izmed nas trške očitke. Resnica je, da glavna krivda ni naša ampak se nahaja v organizaciji vzgojevalnic našega naraščanja, dosti pa se da popraviti in izpopolniti s privatnim študijem. To je edini izhod vse dotlej, dokler naši nasledniki ne bodo prinesli že z učiteljskega zadostno sposobnost za zahteve v današnjih razmerah. Zato pa je treba temeljite reformacije na učiteljskih trebach je poglobitve splošne in strokovne izobrazbe. Ako se s tem otežijo pogoji za vstop v zavod in se raztegne čas študija, je to le koristno. Potem ne bo med nami rokodelcev, ki jim je učiteljski poklic le nadležna nogo eksistence. Odpade pa

Zelo mi ugaja prost in bister pogled, s katerim raziskuje in ugotavlja materialno duševno in moralno stanje našega naroda prost vsakega pretiranega črnogledstva, pa tudi optimizma. Gotovo je

* »Problemi vzgoje najširših plasti našega naroda. Izdalo UJU — Pov. Ljubljana, II. zvezek »Stan. strok. knjižnice«. Cena 12 Din, za člane (le skupno naročilo) potom okr. učit. dr. 8 Din.

LISTEK.

BOGDAN JURANČIČ:

Misli po skupščini.

Prišli smo skupaj, da se razgovorimo o novih potih in ciljih ter navdušimo za pravo vzgojo našega slovenskega naroda. Lepo so donele besede obeh referentov. Sprejeli smo jih z navdušenjem ter razglabljali s temperamentnimi debatami.

Vse je bilo na mestu. Moralnega uspeha skoraj ni motilo, če se ravno nekateri niso mogli vzdržati tradicionalnega »likifa« pri rujnem Haložanu, kljub temu, da smo aplavdirali ko je referent čital s povdarmom stavek: »Učitelj naj deluje na kulturnem polju med narodom brez alkohola!«

To žalostno resnico omenjam samo mimogrede, ker sta mi sveti — ne zprosa na odkritost in konsekvenco.

Zamišljen sem stopal proti domu. Moje misli so bile vedno v dvorani, vedno še sem slišal besede referentov. Zaslíhal sem celo aplavz, ko se je napovedal boj učilnici s pustimi štirimi stenami in konkurz naši »šablonski vzgoji« na »okostenelem učiteljsku«. Vse prav! Življenje me uči, da se tolikokrat pritrjuje in navdušuje za nove ideje končno še s'edi nekaj vročih debat, referent vrže referat v miznico in s tem je opravljeno.

Oba naša referenta sta častno rešila svojo nalogo. Mi vsi, ki smo se navduševali ob njihovih izjavah, smo poklicani

ideje realizirati. Stopiti moramo celokupno z našo deca v enotno fronto. Čutiti moramo z njo, da se razmakajo puste zamazane štirje stene učilnice, skozi nje pa prisije solnce svobode in novega življenja. Pastji morajo raz svobodne dece težke verige »katederske avtoritete«, laždiscipline in vsega tistega s čimer obmetava današnji svet sedanjost šole — učilnico in šolmeštra. Ali delamo konsekvenco v tem smislu?

Ne pustimo se s'epiti z utopističnimi frazami narodnih pionirjev, dokler še gremo. Ne bojim se ugovorov, ker sem prepričan, da me ne zadene noben kamen, ki bi ga kdo zalučal s popolno upravičenostjo. Filozof pravi, da je pripoznanje prva pot k pobožanju. Ne smemo obupavati, če pade s pripoznanjem marsikaj, kar se nam je zdelo edino kot zveličavno. S tem pokreplimo našo življenjsko moč. Verovati moramo v zgodovinsko resnico: »Stare oblike se sušijo — in iz razvalin vzklíje novo življenje.«

Učiteljske nas že po svojem sistemu ni moglo usposobiti za naše veliko delo. Njega greh lahko zabrišemo s samopomočjo. Naše skupščine nam dajo le v glavnem smernice za naš vzgojiteljski poklic. Navdušenje za nove smernice mora biti sila ki nas vodi v samega sebe in v dušo naroda v poklicu. Ustvarjanje, preobrazovanje, oblikovanje itd. morajo biti svetle lučice, ki premagujejo temo negotovosti in malodušja v naši misli.

Nisem hotel zanetiti dvoma med našimi vrstami, hotel sem opomniti, da ni zveličavno samo navdušenje, ki je mno-